

KLÍČOVÁ SLOVA:

Regulace vjezdu automobilů, pravidla pro zásobování, parkování návštěvníků NP

POPIS OPATŘENÍ:

Dopady nárůstu počtu návštěvníků vedou často správy chráněných území k zavádění managementu návštěvnosti, kdy se část opatření týká regulace individuální automobilové dopravy.

Nejčastějšími způsoby regulace dopravy v pohybu i klidu jsou:

1. Parkování vyhrazené pouze na plochách k tomu určených
2. Omezování či zákaz parkování mimo vyhrazená parkoviště
3. Vybírání poplatků za parkování
4. Poplatky za vjezd do oblasti CHKO či NP
5. Zákaz parkování v některých oblastech
6. Vydávání povolenek k vjezdu
7. Časová regulace
8. Vyhrazení míst pro zásobování a další doprovodná opatření k regulacím a zákazům

Ad 1. Parkování vyhrazené pouze na plochách k tomu určených, a to předem stanoveným způsobem, např. řidiči aut k parkování využívají jen plochy k tomu vyhrazené, respektují vyznačená parkovací místa, zachovávají průchod pro chodce, nezabírají místa pro autobusy nebo obytné vozy apod. Parkování bývá zpoplatněno, nastavení cen obvykle slouží k regulaci zájmu návštěvníků. Někdy vybrané prostředky přispívají k financování činnosti správy CHKO či NP, případně slouží jako příjem obce, kterou doprava zatěžuje.

Příkladem může být vyhrazené parkování v našich NP, např. viz přehled parkování na stránkách NP Šumava: <https://www.npsumava.cz/parkoviste/> nebo v Krkonoších <http://krkonoseeu.sitour.cz/cs/parkoviste>.

Parkovací prostory mohou být vhodně upraveny, případně NP mohou využívat parkovací domy. V německém NP Černý les (Schwarzwald) parkovací dům postavený hned u sjezdovky s 1200 parkovacími místy (některá z nich jsou vhodná i pro SUV a mikrobusey) uspěl v architektonické soutěži. Snadný přístup od parkování přímo k automatům na skipasy a k lanovkám omezuje v obci dopravní zátěž spojenou s lyžařskými aktivitami. Více: https://www.pbw.de/pdf/vparken_app_release_2207.pdf, <http://www.datenland.de/?p=780>

Ad 2. Omezování či zákaz parkování mimo vyhrazená parkoviště

Vymezení ploch k parkování obvykle doprovázejí zákazy parkovat mimo vyhrazená parkoviště, jejichž vymáhání je záležitostí buď zvýšené kontroly nebo různých fyzických bariér. Doprovodná opatření zamezují parkování na nežádoucích místech. Zavádějí se především proto, aby přiměla řidiče využívat místa k tomu vyhrazená, aby parkující vozidla nezpůsobovala dopravní kongesce a aby se zvyšovala bezpečnost chodců a cyklistů. Rovněž ale slouží i k usměrnění pohybu návštěvníků do míst, kde je možné dopady velké dopravní zátěže lépe regulovat. Někdy se omezení parkování týká celého území NP nebo CHKO.

Příklad NP Podyjí

Např. v Národním parku Podyjí platí pro všechny návštěvníky obecný zákaz vjezdu motorových vozidel. Vozidla je zde vždy nutno odstavit v obcích ochranného pásma NP Podyjí, anebo na k tomu určených odstavných plochách v blízkosti veřejných komunikací. Návštěvníky správa NP vyzývá, aby dál pokračovali pouze pěšky nebo na kole. Zdroj: <https://www.nppodyji.cz/autem>.

Příklad NP Velké kouřové hory (Great smoky mountains), Appalačské pohoří, USA

V národním parku Velké kouřové hory přivedly dopravní kongesce a přesycená kapacita atraktivní stezky k Laurelovým vodopádům správu NP k diskusi s návštěvníky a experty, v níž se chtěla dozvědět více o problémech i o návrzích uživatelů, jak tuto situaci řešit. Zaměstnanci parku uspořádali osm virtuálních workshopů s veřejností, zaměstnanci, dobrovolníky a partnery. Do online setkání se zapojilo více než 200 lidí, kteří poskytli informace o svých zkušenostech a navrhovali, jak by bylo možné správně nastavit management v této oblasti. Zaměstnanci parku navíc sbírali zpětnou vazbu prostřednictvím systému PEPC, který Správě národních parků (National Park Service) slouží k zapojování veřejnosti do plánování a ochrany životního prostředí – tímto

způsobem zaslalo zpětnou vazbu 391 návštěvníků z 28 států. Celkem se plánování nějak účastnilo více než 600 osob (více viz: <https://parkplanning.nps.gov/>).

Výstupem pilotního projektu zaměřeného na management dopravy v přetížené oblasti Laurel Falls Trail 2021 bylo v první řadě shrnutí ideální představy o návštěvě této lákavé destinace: Návštěvníci chtějí hlavně získat informace o bezpečnosti ještě před zahájením túry, přejí si, aby tok pěších turistů na cestě k vodopádům byl dobře organizován, přáli by si dostatek času a prostoru, aby si vodopád užili a mohli si jej vyfotografovat a potřebují na vyhrazených místech zaparkovat a dostat se od parkoviště bezpečně a příjemně na začátek pěší stezky. K řešení problémů doporučila veřejnost správě parku omezit nebo odstranit parkování u silnice, zavést parkovací poplatky, opravit přístupové stezky a vyhlídková místa u vodopádů. Návštěvníci si také přejí častější přítomnost rangerů a dobrovolníků na parkovišti a na stezce a chtěli by být informováni o tom, kdy bývá místo přetížené a jaké jsou možnosti alternativní dopravy k hlavní přístupové cestě z okolních vstupních míst.

Další příležitost pro přístup ke stezce k vodopádům

Rocky Top Tours poskytovala během pilotního období kyvadlovou dopravu, která jezdila přibližně každou půlhodinu z parkoviště těsně za hranicemi parku v Gatlinburgu, Tennessee, do výchozího bodu stezky. Správa této stezky, včetně dopravy, byla návštěvníky velmi kladně hodnocena. V současnosti probíhá posouzení vlivu zpracovaného návrhu managementu dopravy na životní prostředí. Plánuje se další správa stezky s variantami dopravních služeb. Poté bude nastavena jejich trvalejší podoba – kyvadlová doprava a rezervační parkovací systém (viz. <https://www.nps.gov/grsm/learn/management/ves.htm>).

Ad 3. Vybírání poplatků za parkování

CHKO nebo NP zavádějí poplatky za vjezd do oblasti CHKO či NP, jejichž výnosy jsou určeny především na zajišťování služeb NP nebo CHKO. Součástí může být i vymezení cesty, kterou smí návštěvník či majitel přijet, např. jako ji generuje aplikace NP Krkonoše.

Vydávání povolenek k vjezdu slouží k regulaci počtu vozidel v citlivých oblastech CHKO nebo NP. Povolenky bývají určeny především pro místní obyvatele nebo zaměstnance, vydávají se i pro osoby s handicapem a často slouží pro zásobování místních obyvatel a dopravu ubytovaných návštěvníků apod.

Ad 4. Poplatky za vjezd do oblasti CHKO či NP

Za vjezd do oblasti NP nebo CHKO se na mnoha místech vybírají poplatky. Známý je systém správy NP v USA, který zpoplatňuje vstup do většiny NP ve Spojených státech amerických. Nejčastěji se platí jak za vozidlo, tak i za osobu. Přehled poplatků je dostupný zde: <https://www.nps.gov/aboutus/entrance-fee-prices.htm>.

Příklad Správy všech NP ve Spojených státech amerických

V USA zavedly Národní parky společný roční průkaz pro návštěvníky „America the Beautiful“, který opravňuje ke vstupu do téměř všech NP. Příjmy z prodeje roční „permanentky“ využívají NP ke zlepšování svých služeb. Se zpoplatněním vjezdu a se zákazem parkování mimo vyhrazená parkoviště souvisí i řada opatření, která řidičům signalizují, kde nemají parkovat, případně nežádoucímu parkování přímo zabraňují.

Ad 5. Zákaz parkování v některých oblastech

V oblastech, kde je parkování vozidel nežádoucí nebo přináší rizika pro ostatní návštěvníky, zamezují správy NP nebo CHKO parkování a využívají k tomu i různé technické zábrany. (Viz též bod 2. Omezování či zákaz parkování mimo vyhrazená parkoviště.)

Velké kouřové hory (Great Smoky Mountains, součást Appalačského pohoří, východ USA)

Velké kouřové hory byly národním parkem, v němž dosud nebylo zavedeno vstupné. Od března roku 2023 ale správa NP zavádí poplatky za vjezd do oblasti, a to ve výši 5 USD za jeden den, týdenní 15 USD a celoroční permanentka 40 USD bez ohledu na velikost vozidla. Parkovací místa nejsou zajišťována, systém je ponechává těm, kdo přijedou první, přitom parkovací místa pro velké automobily jsou omezena. Vybrané prostředky zajišťují udržitelné financování pro stezky, silnice, historické stavby a zařízení na území parku. Kdo oblastí pouze projíždí a parkuje zde méně než 15 minut, nemusí poplatek hradit. Systém má zvýšit bezpečnost a snížit dopravní zácpy a poškození parku, který v posledním desetiletí zaznamenal rostoucí počet návštěvníků. V roce 2022 se do „Smokies“ nahrulo téměř 13 milionů a v roce 2021 park prozkoumalo rekordních 14 milionů lidí.

V atraktivních lokalitách dochází k omezování počtu parkovacích míst.

Správci parku zakázali parkování podél silnic a zamezili mu i pomocí fyzických bariér a přítomností personálu. Tím se zlepšily bezpečnostní podmínky na parkovišti u konce stezky a podél silničního koridoru.

Parkovací sloupky v NP zabraňují řidičům vjíždět na vedlejší nebo lesní cesty.

V rámci příprav na nový systém parkovacích povolení byly instalovány také parkovací bariéry, které lemují obě strany Newfound Gap Road (U.S. Highway 441) poblíž stezky Alum Cave ve Velkých kouřových horách.

Zdroj: <https://eu.knoxnews.com/story/news/local/tennessee/2023/03/01/great-smoky-mountains-national-park-parking-fees-here-are-the-rules/69950838007/>

Ad 6. Vydávání povolenek k vjezdu

Vjezd do citlivých oblastí je často vázán na povolení správy NP nebo CHKO. Např. v NP Krkonoše je možné získat povolení prostřednictvím aplikace umístěné na webu NP, a to – trochu zjednodušeně – podle následujících podmínek: Žádat mohou pouze provozovatelé ubytovacích objektů, které leží mimo klidová území a přírodní zónu KRNAP (pokud přístupová cesta nevede přes klidové území), kteří se zaregistrovali v aplikaci. Mohou žádat o příjezd hostů vlastním vozidlem a případné parkování vozidla u objektu jen po trase vygenerované a určené příslušnou aplikací, a to jen pro hosty, kteří mají v jejich objektu zajištěno rekreační ubytování.

Zdroj: <https://povoleni.krnep.cz/>, viz také nová zonace: <https://www.outver.net/post/nova-zonace-krnap>

Ad 7. Časová regulace

Prostorová regulační opatření často doplňují časová omezení či regulace doby, po kterou jsou parkování či vjezd povoleny, případně regulace parkování podle typu vozidla.

Dočasnými zákazy vstupu nebo vjezdu jsou obvykle osazovány cesty, které vedou přes klidová území vyhlášená např. z důvodu ochrany toku nebo hnízdění ptáků (v Krkonoších tetřívka obecného, v Adršpašských skalách sokolů apod.) nebo z jiných důvodů ochrany přírody. Viz tisková zpráva: <https://www.krnep.cz/aktuality/tz-sprava-krnap-docasne-uzavira-nektere-cesty-v-horach/> nebo upozornění KRNAP pro návštěvníky: <https://www.krnep.cz/navstevnici/info-na-cesty/omezeni-na-cestach/>

Rezervace parkovacích míst na konkrétní čas

Aby bylo možné lépe plánovat cestu během pilotního projektu, zavedli manažeři NP Velké kouřové hory systém parkovacích lístků s časovaným vjezdem spravovaný prostřednictvím <https://www.recreation.gov>. Rezervace parkování byla k dispozici pouze pro oficiální parkoviště na konci stezky. Poplatek byl 14 USD za vozidlo.

Ad 8. Vyhrazení míst pro zásobování a další doprovodná opatření k regulacím a zákazům

Přijetí zákazů vjezdu či regulací parkovacích míst usnadňují veřejnosti často různá doprovodná opatření. Obvykle zahrnují i vymezení míst pro zásobování nebo naložení a vyložení nákladu, případně pravidla a vymezení míst pro nástup a výstup cestujících. Doplněkem pro dopravní omezení bývají indikace volných parkovacích stání či navigování vozidel k volným parkovacím kapacitám, nabídka veřejné dopravy, poskytování dopravních informací, nabídka environmentálně udržitelných druhů dopravy a informační a osvětové kampaně.

ZDROJE A DALŠÍ DOPORUČENÁ LITERATURA:

<https://www.nps.gov/articles/000/a-visit-to-the-national-park-of-the-future-innovative-transportation-and-emerging-mobility-to-maximize-sustainability-and-visitor-experience.htm>

<https://duncansolutions.com.au/articles/case-studies/how-does-parking-technology-fit-into-was-national-parks/>

<https://integratedtransport.org.uk/national-parks-four-big-transport-issues-and-how-to-fix-them>

Omezení jsou vyhlášována Návštěvním řádem (např. Krkonošský NP <https://www.krkonose.eu/sites/default/files/docs/navstevniradcs.pdf>)

Zajímavé údaje o záměrech a pohybu návštěvníků a o jejich spokojenosti přináší např. studie z NP Yellowstone, která odkazuje nejen na vstupní data, ale i na následné studie mobility,

dostupná zde: <https://www.nps.gov/yell/learn/management/visitor-use-management.htm>,
případně <https://www.nps.gov/yell/learn/management/transportation.htm>.

<https://www.krnap.cz/navstevnici/info-na-cesty/omezeni-na-cestach/>

SOUVISEJÍCÍ PRAXE V ATLASU:

27. MANAGEMENT NÁVŠTĚVNOSTI CHÚ

28. MARKETING PRO CHÚ